

3.4.2 מעורבות חברתית, התנדבות

30 מיליון איש ברחבי גרמניה פעילים בלמעלה מ-600,000 ארגונים ללא מטרת רווח.

- 72% מהארגונים הללו פועלים אך ורק בהתנדבות.
- 18% מהם שייכים לתחום "לימודים וחינוך".

הפעילות מתבצעת בעיקר בעמותות ובארגונים רבים (בעיקר ללא מטרת רווח) לרווחת ילדים ונוער.

גם צעירים רבים פועלים בהם בהתנדבות. כשני שלישים מבני 14 עד 28 מתנדבים במגוון תחומים.

3.4.2 מעורבות חברתית, התנדבות

30 מיליון איש ברחבי גרמניה פעילים בלמעלה מ-600,000 ארגונים ללא מטרת רווח. 72% מהארגונים הללו פועלים אך ורק בהתנדבות. 18% מהם שייכים לתחום "לימודים וחינוך".

באופן כללי ניכר כי בזכות תרומתם של המתנדבים, שירותי הרווחה לילדים ונוער מהווים חלק מהחברה האזרחית בפרט ומהחברה הדמוקרטית בכלל. הודות לעבודתם במועצות ובוועדות של גופי הרווחה (ארגונים ללא מטרת רווח או ארגונים בעלי מבנה דמוקרטי), משתתפים המתנדבים בהגיו של שירותי הרווחה לילדים ונוער. מספר רב של מתנדבים פועלים בשטח ותומכים בפעילות היומיומית של המסגרות הסוציו-פדגוגיות בכל תחומי הפעילות השונים של שירותי הרווחה לילדים ונוער.

בספר החוקים הסוציאלי השמיני (SGB VIII) מופיעים כמה אזורים להתנדבות בתחום רווחת הילדים ונוער. האזור המפורש ביותר מתייחס לעבודתם של ארגוני נוער; סעיף 12 בחוק מדגיש את הארגון העצמי של העבודה באגודות הנוער על ידי החברים בהן.

סעיף 73 בחוק (התנדבות) קובע: "המתנדבים בשירותי הרווחה לנוער חייבים לקבל הדרכה, ייעוץ ותמיכה בעבודתם". מכאן שהחוק צורך במסוד העבודה ההתנדבותית בשירותי הרווחה לילדים ונוער.

סעיף 74 בחוק (מימון לגופי רווחה עצמאיים) מתייחס בפירוט לדרישה הנ"ל בפסקה 6: "המימון לגופי הרווחה המוכרים יכלול גם משאבים להשתלמויות לצוותים המועסקים במשרה מלאה, חלקית או בהתנדבות, כמו גם כספים להקמה ותחזוקה של מרכזי וחינוך לצעירים בתחום העבודה עם הנוער.

למרות היעדר נתונים מפורטים על הפעילות ההתנדבותית בתחומים השונים של שירותי הרווחה לילדים ונוער, ניכר כי מתנדבים פועלים בארגוני הרווחה לילדים ונוער בדרג ניהולי במועצות ובוועדות, ומקבלים על עצמם תפקידים קונקרטיים במסגרת ובשירותים בהתאם לתחומי העניין והכישורים שלהם, ומייצגים את רווחת הילדים ונוער בחברה ובקרב קובעי המדיניות בפוליטיקה.

אם ניקח לדוגמה את עמותת היום לילדים, נמצא סוגים שונים של עבודה התנדבותית: למשל, בקרב נציגי ההורים, התנדבות בעבודה השוטפת בגני הילדים (שיתוף פעולה בין אנשי מקצוע למתנדבים), ביזמות של הורים בגני ילדים, בשיתוף עמותות וארגונים מקומיים (ביקורים במכי האש, סורים במפעלים, שיתופי פעולה עם בתי אבות וכו'), בתוכניות תמיכה למשפחות חדשות/הורים חדשים (כמו משפחות פליטים), וכן הלאה.

גם צעירים רבים פועלים בהתנדבות. בהקשר המצומצם יותר של שירותי הרווחה לילדים ונוער, צעירים מתנדבים בעיקר במסגרת עבודה עם נוער ועבודה בארגוני נוער. בהקשר הרחב יותר, מטרתה של ההתנדבות היא יצירת תנאי חיים חיוביים (ראו סעיף 1 פסקה 3 בספר החוקים הסוציאלי השמיני), החל באיכות הסביבה, ספורט ופוליטיקה (ארגוני נוער פוליטיים) וכלה ביזמות העוסקות בהבטחת העתיד (כמו "מי ששי למען העתיד – Fridays For Future").

הדו"ח השלישי בדבר המעורבות החברתית שפורסם על ידי המשדר הפדרלי לנוער ב-2020 מראה כי 63.7% מבני 14 עד 28 היו פעילים כמתנדבים במובן הרחב של המילה.

לקריאה נוספת

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (2020): Dritter Engagementbericht-Zukunft Zivilgesellschaft: Junges Engagement im digitalen Zeitalter. Berlin. Online at <https://www.bmbfsfj.bund.de/resource/blob/156652/164912b832c17bb6895a31d5b574ae1d/dritter-engagementbericht-bundestagsdrucksache-data.pdf> (last accessed: 1 December 2025).
Düx, Wiebken (2017): Zivilgesellschaftliches Engagement. In: Böllert, Karin (ed.): Kompendium Kinder- und Jugendhilfe. Wiesbaden, p. 179–197.
Schubert, Peter/Tahmaz, Birthe/Krimmer, Holger (2023): ZiviZ-Survey 2023: „Zivilgesellschaft in Krisenzeiten: Politisch aktiv mit geschwächten Fundamenten“; Online at <https://www.ziviz.de/ziviz-survey> (last accessed: 10 June 2023).
Züchner, Ivo (2006): Mitwirkung und Bildungseffekte in Jugendverbänden – ein empirischer Blick. In: deutsche jugend, issue 5, p. 201–209.